

naj bi bil njen vojaški prispevek drugoten. Zavezniški poveljniki med drugo svetovno vojno so bili drugačnega mnenja!

Nedvomno pa so bile človeške izgube med drugo svetovno vojno v Jugoslaviji večje kot pa izgube, prizadejane okupatorskim vojskam. Upoštevati velja, da so se proti partizanom bojevale tudi kolaboracionistične enote vključno s četniki, ki so si skušali nadeti avreolo odporiškega oz. gverilškega gibanja.

Če primerjamo Laquerovo pisanje z nekaterimi drugimi deli, objavljenimi v angleškem jeziku, ki govore o dogodkih v Jugoslaviji v drugi svetovni vojni, je treba avtorju vsekakor priznati, da je imel izreden smisel za bistveno, čeprav se žal ni utegnil globlje in natančneje seznaniti z obravnavano tematiko. Podrobnejša analiza nekaterih drugih poglavij, npr. o palestinskem osvobodilnem gibanju in njegovi organizaciji Al Fatah, bi verjetno izzvala nove dopolnitve, tolmačenje ali celo nesoglasja. Sintetiziranje in povzemanje kompleksne tematike že zaradi svoje narave dopušča razne interpretacije in povzročča bržkone tudi nesporazume.

Slovenski bralec si bo z Laquerovo knjigo gotovo lahko razširil obzorje. Morda bodo posamezniki dobili v njej tudi vzpodbudo, da se bodo z nekaterimi aspekti obravnavane problematike še podrobneje seznanili s pomočjo navedene ali pa tudi najnovejše in druge znanstvene literature.

Dušan Biber

Wolfgang Häusler: *Von der Massenarmut zur Arbeiterbewegung. Demokratie und soziale Frage in der Wiener Revolution von 1848*. Verlag Jugend und Volk, Wien, München, 1979, 560 str.

Februarja 1981 je mladi docent za avstrijsko zgodovino na dunajski uni-
verziti Wolfgang Häusler na otvoritvi vsega spoštovanja vredne razstave »Arbeiterkultur in Österreich 1918—1934« dobil eno od prvič podeljenih nagrad Viktorja Adlerja za svojo knjigo »Von der Massenarmut zur Arbeiterbewegung«. Nagrada je na pravem mestu prišla v prave roke. Izredno zanimivo in važno problematiko z dalekosežnim vplivom v avstrijski zgodovini in tudi v zgodovini vseh narodov, ki so tedaj živeli v monarhiji, je avtor predstavil na nov in svež način. Obravnavana problematika je bila doslej v historiografiji vse preveč zanemarjena in po krivici premalo upoštevana. Dobrim štiri sto stranem teksta sledi vsega spoštovanja vreden kritičen aparat, ki obsega 1450 opomb in dokazuje, da je avtor dejansko pregledal in preštudiral veliko množico arhivskih materialov, letakov, 73 časnikov, 298 naslovov knjig, brošur in publikacij, ki imajo značaj virov ter 735 enot sekundarne literature. Vse to se nam zdi pomembno navesti, ker je avtor z izredno akribijo uspel zbrati to množico podatkov in zmogetl formulirati svoje delo na tekoč in berljiv, čeprav znanstveno neoporečen način.

Häusler je knjigo razdelil v bistvu na dve obširni poglavji, ki imata številna podpoglavja. Prvo, pod naslovom »Wirtschaft und Gesellschaft im Wandel«, govori o obdobju manufakture, o industrijski revoluciji in o položaju

delavstva ter o pauperizmu kot problemu industrijske družbe. Drugo poglavje nosi naslov »Demokratie und soziale Frage in der Wiener Revolution« in obsega skoraj tri četrt avtorjevega teksta. Avtor začenja svojo pripoved z marčnimi dogodki in razbijanjem strojev, posveti veliko pozornost vlogi tiska in javnosti v revoluciji na Dunaju, razpravlja o formiranju demokratične opozicije, ki sta jo predstavljali zlasti akademska legija in študentski komite, o začetkih političnega društvenega življenja, o zahtevah delavcev, o dunajskem delavskemu društvu, da bi nas pripeljal do razrednih konfliktov in krize demokracije, do revoltov malomeščanstva in do konca revolucije na Dunaju. Vmes vplete še stališče konservativnega tabora in katoliške cerkve do problemov nastajajoče industrijske družbe v Avstriji in delo zaključí s prikazom razmerja med socialno in malomeščansko demokracijo ter sodobnim interpretacijskim modelom revolucije, kakršnega so imeli Anton Füster, Anton H. Springer, Ferdinand Kürnberger in Ernst Violand. Zadnjih skoraj 150 strani predstavljajo opombe, seznam uporabljenih virov in literature in slik ter register osebnih imen.

Vsekakor lahko govorimo o knjigi le pohvalno. Sodoben metodološki prijem, suvereno obvladovanje virov in literature, smisel za sintetiziranje so odlike, ki so to zanimivo in pomembno problematiko na posrečen način predstavile s to Häuslerjevo knjigo. Zmagoviti premaganci so prvič doslej na tako plastičen način historično opredeljeni. Reči je treba, da bi bilo hvalevredno opraviti bolj detajlne analize predmarčne dobe, industrijske revolucije in porajanja delavskega razreda tudi za druga mesta in pokrajine avstrijskega cesarstva, saj je v večini nasledstvenih držav prav ta problematika sorazmerno zelo zapostavljena. Häuslerjeva knjiga naj bi bila izziv, izhodišče in tudi vzor.

Franc Rozman

Michael Salewski: *Tirpitz, Aufstieg-Macht-Scheitern* (Persönlichkeit und Geschichte, zv. 12/12 a). Musterschmidt, Göttingen-Zürich-Frankfurt/M 1979, 114 str.

V nemški historiografiji se je zadnja leta spet zelo povečalo zanimanje za wilhelmovsko Nemčijo. Nujna posledica tega trenda je, da je predmet vedno novih analiz tudi veliki admiral Alfred von Tirpitz, še posebej, ker je uresničevanje po njem imenovanega načrta, tj. gradnja nemške visokomorske flote v letih od 1898 do 1914, odločujoče vplivalo na vso takratno politiko države.

Tirpitz je bil od konca prve svetovne vojne ponovno v žarišču včasih togotnih nespোরazumov. Njegovo hotenje in ravnanje sta npr. ostro kritizirala Eckart Kehr in Rudolf Stadelmann, Hans Hallmann in Walter Hubatsch pa sta pokazala zanj veliko mero strpnosti in razumevanja. Prav doktrinaren izraz je to prerekanje doživelo v začetku sedemdesetih let, ko je Volker R. Berghahn razširjal poudarjeno in gotovo pretirano tezo, da Tirpitzov načrt v svojem končnem cilju ni bil uperjen samo k vojaški zmagi nad pomorsko velesilo Anglijo, ki bi bila posledica neogibne vojne med Nemci in britanskim imperijem, ampak naj bi služil notranjepolitični stabilizaciji tedanjega nemškega